

Received: 9 Apr. 2025, Revised: 2 May 2025

Accepted: 6 May 2025

บทความวิจัย

**แรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรค
ใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร**นันทนา จันทมุงคุณ¹ ภูวลีธิ์ ภูลวรรณ² และจรินทร์ทิพย์ ขมชายผล^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Descriptive-Cross-sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร จำนวน 1,086 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 274 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยมีความเชื่อมั่นที่สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ระหว่าง 0.81 – 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple linear regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.79 มีอายุเฉลี่ย 50.82 ปี (S.D. = 6.90) มี การปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.86 ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 83.94 โดยพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ($b=0.952$, $p=0.002$) มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขช่วยกระตุ้นและเสริมข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่ อสม. ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ใช้เลือดออก, บทบาท, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

* Corresponding author : E-mail: Ketwadee_chom@snru.ac.th

Original Article

**Social Support Affecting the Role of Dengue Hemorrhagic Fever
Prevention and Control on Village Health Volunteer in Phang Khon
District, Sakon Nakhon Province**

Nanthana Chanthamungkhun¹ Phoowasit Phoolawan²

Jarinthip Chomchaipon^{2*}

Abstract

This research is a descriptive cross-sectional study aimed at examining the social support influencing the role performance in the prevention and control of dengue fever among village health volunteers in Phang Khon District, Sakon Nakhon Province. The population consisted of 1,086 village health volunteers in Phang Khon District. A sample of 274 participants was selected using a two-stage stratified random sampling method. The research instrument was a questionnaire with a Cronbach's alpha reliability coefficient ranging from 0.81 to 0.86. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple linear regression analysis.

The research findings revealed that the majority of the participants were female (66.79%) with an average age of 50.82 years (S.D. = 6.90). The level of role performance in dengue fever prevention and control was moderate (59.86%), while the level of social support was high (83.94%). It was found that informational support ($b=0.952$, $p=0.002$) significantly influenced the role performance in dengue fever prevention and control among village health volunteers (p -value < 0.05). Therefore, relevant agencies should develop and support the dissemination of accurate information from public health personnel to stimulate and enhance the effectiveness of village health volunteers in performing their duties efficiently.

Keyword: Dengue Hemorrhagic Fever, Role, Village Health Volunteer.

¹ Master of Public Health Program at Sakon Nakhon Rajabhat University.

² Assistant Professor in the Health Science at Sakon Nakhon Rajabhat University.

* Corresponding author : E-mail: Ketwadee_chom@snru.ac.th

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยในกลุ่มโรคติดต่อมาโดยยุงลาย กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการโรคติดต่อมาโดยแมลง พ.ศ. 2566–2575 โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังและควบคุมโรค โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักและดำเนินมาตรการควบคุมโรคตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข¹ทั้งในระยะก่อนระบาด ระยะระบาด และระยะหลังระบาด รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันในการรายงานลูกน้ำยุงลายอีกด้วย แต่จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในจังหวัดสกลนคร ปี พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วย 150 ราย อัตราป่วย 13.09 ต่อประชากรแสนคน โดยไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต² ทั้งนี้อำเภอพังโคนเป็นพื้นที่ที่มีอัตราป่วยสูงสุดที่ 32.43 ต่อประชากรแสนคน และยังคงพบการระบาดต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 11 ราย อัตราป่วย 21.00 ต่อประชากรแสนคน เกินค่าเป้าหมายที่กำหนดของเขตสุขภาพที่ 8³

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพังโคน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้ตระหนักถึงสถานการณ์อัตราการป่วยของโรคไข้เลือดออกที่เพิ่มขึ้น และมีแนวทางในการดำเนินงานเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคของ อสม. ทั้งการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การสนับสนุนเคมีภัณฑ์ควบคุมโรค การแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น แต่ยังคงพบอัตราการป่วยของโรคไข้เลือดออกที่เพิ่มขึ้น และโดยจากการสำรวจปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. พบว่า อสม. บางส่วนขาดการประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้ประชาชนสำรวจลูกน้ำยุงลาย และกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านเรือนตนเองอย่างต่อเนื่อง บางส่วนมีปัญหาการใช้การใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. รู้สึกว่าใช้งานยาก สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า อสม. บางคนไม่มีพื้นฐานการใช้งานสมาร์ตโฟน⁴

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอสม. พบว่ามีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อาชีพ⁵ รายได้ ระยะเวลาการเป็น อสม.⁶ นอกจากนี้ยังพบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. โดยทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมของ House⁷ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของ อสม. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแรงสนับสนุนนี้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางอารมณ์ ซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในบทบาทของ อสม. 2) การสนับสนุนทางข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขช่วยกระตุ้นและเสริมข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่ อสม. ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การสนับสนุนทางเครื่องมือ เช่น อุปกรณ์และทรัพยากรที่จำเป็นในการควบคุมโรคไข้เลือดออก และ 4) การสนับสนุนทางการประเมินผล ซึ่งช่วยให้ อสม. ปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางสื่อมวลชน การรณรงค์ให้คำแนะนำด้านสุขภาพทางสื่อคำแนะนำจากบุคคลอื่น และการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การเข้าร่วมรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และการยกย่องชื่นชมให้กำลังใจ อสม. มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.^{8,9} ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาในบางพื้นที่พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ได้แก่ งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน การได้รับการนิเทศงาน การได้รับการฝึกอบรม ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน¹⁴ อาจมีผลมาจากสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนที่เป็นชุมชนเมืองขยายตัว และการเข้ามาทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้นมาด้วยใจจึงไม่สนใจต่อปัจจัยที่ต้องการสนับสนุนมากนัก

จากข้อมูลข้างต้น ยังไม่พบว่ามีการศึกษาถึงแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. ในพื้นที่อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ทำให้ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม

บทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแรงสนับสนุนทางสังคมตามทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมของ House⁷ ว่าแรงสนับสนุนสังคมด้านใดที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ และเสริมแรงสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อ อสม. ได้ปฏิบัติงานได้ตามบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบตัดขวาง (Cross-sectional analytic study) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ในอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร จำนวน 1,086 คน¹⁰

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 274 คน ซึ่งได้มาโดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างการประมาณค่าสัดส่วน จากสูตรการหาขนาดตัวอย่างของเดเนียล¹¹ ค่าสัดส่วนตัวแทน เท่ากับ 0.39⁸ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิสองขั้นตอน (Two-stage stratified random sampling) โดยขั้นตอนที่ 1 สุ่มเลือกตำบลตัวแทนจากตำบลทั้งหมดในอำเภอด้วยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งอำเภอพังโคนมีทั้งหมด 5 ตำบล สุ่มทั้งหมด 5 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลต้นผึ้ง จำนวน 41 คน 2) ตำบลพังโคน จำนวน 73 คน 3) ตำบลม่วงไข่ จำนวน 44 คน 4) ตำบลแร่ จำนวน 45 คน และ 5) ตำบลไฮหย่อง จำนวน 71 คน รวมทั้งสิ้น 274 คน ขั้นตอนที่ 2 สุ่มเลือก อสม. จากบัญชีรายชื่อ อสม. ของตำบลตัวแทนด้วยการสุ่มอย่างง่ายจนได้ตัวอย่างครบทุกรายตำบล รวมทั้งสิ้น 274 คน

เกณฑ์การคัดตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัยมีดังนี้ 1) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปี 2) ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

เกณฑ์การคัดตัวอย่างออกจากโครงการวิจัยมีดังนี้ 1) เจ็บป่วยกะทันหัน 2) เสียชีวิต 3) ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพหลัก ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงานเป็น อสม. เคยได้รับการอบรมเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออก การระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชน และช่องทางการบันทึกรายงานลูกน้ำยุงลาย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของบลูม¹² ดังนี้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (คะแนน 32 - 40 คะแนน) อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60 - 79 (คะแนน 24 - 31 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง น้อยกว่าร้อยละ 60 (คะแนน 0 - 23 คะแนน) อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม ของ House ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) การยกย่องชื่นชม 2) การได้รับข้อมูลข่าวสาร 3) การนิเทศงาน ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ และ 4) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดที่ให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ เพียงพอและไม่เพียงพอ รวมจำนวน 17 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ของบลูม¹² ดังนี้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (คะแนน 24 - 29 คะแนน) อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60 - 79 (คะแนน 18 - 23 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง น้อยกว่าร้อยละ 60 (คะแนน 0 - 17 คะแนน) อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก แบบสอบถามได้พัฒนาตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข รวมจำนวน 14 ข้อ ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของบลูม¹² ดังนี้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (คะแนน 23 - 28 คะแนน) อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60 - 79 (คะแนน 17 - 22 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง น้อยกว่าร้อยละ 60 (คะแนน 0 - 16 คะแนน) อยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC ของข้อคำถามทั้งหมด ระหว่าง 0.76 - 1.00 และมีการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคซ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้ 1) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. เท่ากับ 0.93 2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของแรงสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ 0.81 และ 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เท่ากับ 0.86

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพังโคน
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนแบบสอบถาม
3. แล้วนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและจัดทำรายงานวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) และใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple linear regression analysis) เพื่อวิเคราะห์แรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย อาชีพ การยกย่องชื่นชม การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก การนิเทศงาน ทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. และตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2567 เลขที่ IEC NO. HE67-078

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.79 มีอายุอยู่ในช่วง 51 – 60 ปี ร้อยละ 61.68 อายุเฉลี่ย 50.82 ปี (S.D. = 6.90) มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 83.94 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 72.26 ระดับการศึกษาอยู่ในช่วงประถมศึกษา ร้อยละ 39.42 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 52.92 รายได้เฉลี่ย 5,829.20 บาท (S.D. = 4,785.80) ระยะเวลาในการทำงานเป็น อสม. ส่วนมากอยู่ในช่วง 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.56 ระยะเวลาเฉลี่ย 15.66 (S.D. = 7.56) ในรอบ 1 ปี เคยได้รับการอบรมเรื่องการป้องกันโรค ไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 77.37 ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมามีการระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.30 มีการระบาดในชุมชนเฉลี่ย 1.72 (S.D. = 1.03) และส่วนใหญ่บันทึกรายงานลูกน้ำยุงลายผ่านแอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. ทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม.

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับปัจจัยด้านทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 63.87 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.31 และระดับต่ำ ร้อยละ 1.82 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.08 (S.D. = 4.75)

3. แรงสนับสนุนทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 83.94 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.80 คะแนน (S.D. = 3.84) ดังตารางที่ 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การได้รับ ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 85.40 ด้านการนิเทศงาน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 79.20 การยกย่องชื่นชม อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 74.10 การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของระดับแรงสนับสนุนทางสังคม (n=274)

แรงสนับสนุนทางสังคม	จำนวน (ร้อยละ)		
	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
ภาพรวมแรงสนับสนุนทางสังคม	16 (5.84)	28(10.22)	230 (83.94)
ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร	16 (5.84)	24(8.76)	234 (85.40)
ด้านการนิเทศงาน	16 (5.84)	41(14.96)	217 (79.20)
ด้านการยกย่องชื่นชม	32 (11.68)	39(14.23)	203 (74.09)
ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก	67 (24.45)	17(6.21)	190 (69.34)
$\bar{x}$ = 25.79, S.D = 3.84, Max = 29, Min = 16			

*เมื่อเกณฑ์คะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมภาพรวม มีค่าระหว่าง 0-29 คะแนน เมื่อแบ่งเป็นรายด้านมีเกณฑ์ดังนี้ ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีค่าระหว่าง 0-8 คะแนน, ด้านการนิเทศงาน มีค่าระหว่าง 0-8 คะแนน, ด้านการยกย่องชื่นชม มีค่าระหว่าง 0-8 คะแนน และด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีค่าระหว่าง 0-5 คะแนน

4. การปฏิบัติตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.86 รองลงมาในระดับสูง ร้อยละ 39.05 และระดับต่ำ ร้อยละ 1.09 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.25 (S.D.=3.20) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของระดับการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (n=274)

การปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (ช่วงคะแนน 0-16)	3	1.09
ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนน 17-22)	164	59.86
ระดับสูง (ช่วงคะแนน 23-28)	107	39.05

$\bar{X}$ = 21.25, S.D = 3.20, Max = 28, Min = 15

*เมื่อเกณฑ์คะแนนบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีค่าระหว่าง 0-28 คะแนน

5. แรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

การวิเคราะห์แรงสนับสนุนที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร โดยใช้ Multiple linear regression analysis ก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นแล้ว และคำนึงการตรวจสอบความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity) โดยดูจากค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่ามากที่สุด คือ 3.894 ไม่เกิน 10 แสดงว่าค่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง หรือไม่มีภาวะ Multicollinearity วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี All Enter ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ของการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ของการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (n = 274)

ตัวแปร	B	SE	Beta	T	95%CI	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล						
อาชีพหลัก						
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	0	Ref				
เกษตรกร	1.217	0.669	0.159	1.82	-0.101 - 2.534	0.070
รับจ้าง	1.534	0.868	0.138	1.77	-0.175 - 3.244	0.078
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	1.377	1.000	0.098	1.38	-0.592 - 3.346	0.170

ตัวแปร	B	SE	Beta	T	95%CI	p-value
แรงสนับสนุนทางสังคม						
การยกย่องชื่นชม	-0.018	0.259	-0.007	-0.07	-0.527 - 0.492	0.945
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.952	0.300	0.349	3.17	0.360 - 1.543	0.002*
การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและ	0.129	0.185	0.052	0.70	-0.234 - 0.493	0.485
ควบคุมโรคไข้เลือดออก						
การนิเทศงาน	0.173	0.284	0.066	0.61	-0.385 - 0.733	0.541
ทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม.	-0.055	0.037	-0.082	-1.48	-0.128 - 0.018	0.141
Constant = 13.24, R ² = 0.19						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า 1) อาชีพ ได้แก่ เกษตรกร มีค่า $b=1.217$ และ $p\text{-value}=0.070$ รับจ้าง มีค่า $b=1.534$ และ $p\text{-value}=0.078$ แม่บ้าน/พ่อบ้าน มีค่า $b=1.377$ และ $p\text{-value}=0.170$ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร 2) การยกย่องชื่นชม มีค่า $b=-0.018$ และ $p\text{-value}=0.945$ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร 3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีค่า $b=0.952$ และ $p\text{-value}=0.002$ มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) เมื่อ อสม. ได้รับข้อมูลข่าวสาร เพิ่มขึ้น 1 คะแนน การปฏิบัติตามบทบาทจะเพิ่มขึ้น 0.952 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) สามารถทำนายการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ได้ร้อยละ 26.22 4) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีค่า $b=0.129$ และ $p\text{-value}=0.485$ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร 5) การนิเทศงาน มีค่า $b=0.173$ และ $p\text{-value}=0.541$ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร 6) ทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. มีค่า $b=-0.055$ และ $p\text{-value}=0.141$ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

จากผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 51-60 ปี ระยะเวลาในการทำงานเป็น อสม. ส่วนมากอยู่ในช่วง 11 – 15 ปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า อสม. เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนมายาวนาน ในส่วนระดับการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทการปฏิบัติงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. ในพื้นที่ในหลายๆจังหวัด^{8,9} ซึ่งจากการศึกษานี้พบว่าบทบาทหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานในระยะก่อนการระบาดของโรค

ใช้เลือดออกที่มีการปฏิบัติเป็นบางครั้งมากที่สุดคือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ BIG CLEANING WEEK (ป๊อคสีนิง วีค) ในระยะระบาด คือ เข้าร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นในการสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย (แหล่งน้ำขัง) และในระยะหลังระบาดคือ ลงพื้นที่ควบคุมโรคไข้เลือดออกร่วมกับ รพ.สต. และหน่วยงานท้องถิ่นแสดงให้เห็นว่าภารกิจสำคัญในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่คือการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์โรคไข้เลือดออกเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง¹⁵ เพื่อเป็นการตัดวงจรของการเกิดโรค โดยการสำรวจและทำลายพันธุ์ยุงลาย การกำจัดรวมถึงการได้แจกและใส่ทรายอะเบทในภาชนะเก็บน้ำใช้ให้ครัวเรือนในความรับผิดชอบเป็นภารกิจที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบ่อยมากที่สุด¹⁴ อย่างไรก็ตามพบว่า อสม. ยังมีการปฏิบัติงานบางครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคในแต่ละระยะ อาจจะเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานกระทรวงสาธารณสุขได้มีมาตรการต่าง ๆ ที่จะให้ อสม. ดำเนินการ แต่ด้วยว่าโรคไข้เลือดออกเป็นโรคประจำถิ่น จึงทำให้ อสม. ยังคงดำเนินการแบบเดิม ๆ หรืออาจจะมีความไม่เข้าใจในนโยบายที่มีมาตรการเข้ามาให้ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา⁹ รวมถึงการแจ้งผลการเฝ้าระวังให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านแจ้งหน่วยงานท้องถิ่น (อปท.) ทราบ นั้นยังมีการปฏิบัติที่น้อย ซึ่งบ่งชี้ว่าการสื่อสารและการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผลเฝ้าระวังลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หากแจ้งข้อมูลหรือไม่แจ้งจะทำให้ประชาชนไม่ระมัดระวัง เมื่อเกิดการระบาดของโรคไม่สามารถควบคุมได้ทัน⁸

2. แรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

จากผลการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) โดย อสม.ในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก จาก หอกระจายข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์ มากที่สุด ซึ่งต่างจากการศึกษาของสุรพล สิริปิยานนท์ ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ผ่านทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อน อสม. หรือคนในครอบครัว/ชุมชน มากที่สุด¹³ ซึ่งการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าแรงสนับสนุนทางสังคมด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. การเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกจะช่วยให้ อสม. มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและสามารถให้คำแนะนำกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นใจในการดำเนินงานมากขึ้น รวมถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วทันสถานการณ์ จะทำให้เกิดการควบคุมการระบาดของโรคได้อย่างทันทั่วทั้ง สอดคล้องกับการศึกษาในหลายๆพื้นที่ ที่พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.^{8,16,17} โดยการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการให้คำแนะนำที่ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{18,19} รวมถึงการได้รับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย หรือช่องทางสื่ออื่นๆ ที่สามารถเข้าถึงได้²⁰ มีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงานป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อบทบาทของ อสม. ในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยเฉพาะการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการนำข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค นอกจากนี้การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างกำลังใจ ประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการทำงานของ อสม.⁸ และยังสอดคล้องงานวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน

อสม. อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่¹⁸ ที่ชี้ให้เห็นว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของอสม.

ดังนั้นหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องกับ อสม. และเป็นข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ซึ่งการได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพส่งผลให้ อสม. ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มการนิเทศงานและการยกย่องชมเชย เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้ อสม. พัฒนาศักยภาพใช้เทคโนโลยี มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. เพื่อเพิ่มความสะดวกในการรายงานและติดตามสถานการณ์โรค สนับสนุนทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อให้ อสม. สามารถดำเนินมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของ อสม. ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสนับสนุนปัจจัยเหล่านี้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการศึกษานี้ ได้แก่ อาชีพหลัก ทักษะการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. การยกย่องชื่นชม การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และการนิเทศงาน สอดคล้องกับการศึกษาในบางพื้นที่¹⁴ พบว่าปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ได้แก่ งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน การได้รับการนิเทศงาน การได้รับการฝึกอบรม การดำรงตำแหน่งอื่น ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาจมีผลมาจากสภาพแวดล้อม สังคมที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในการสื่อสารอย่างทันท่วงทีตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้งการเข้ามาทำหน้าที่ อสม. นั้นมาด้วยใจจึงไม่สนใจต่อปัจจัยที่ต้องการสนับสนุนมากนัก

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ควรให้ความสำคัญในการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกแก่ อสม. ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น กลุ่มไลน์, เฟซบุ๊ก หรือช่องทางอื่นๆ เพื่อให้ อสม. สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา ซึ่งจะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของ อสม. และส่งผลให้การป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาโปรแกรมการส่งเสริมการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. เพราะการศึกษานี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. เพื่อกระตุ้นให้ อสม. เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของ อสม. และส่งผลให้การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของ อสม. เพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของ อสม. ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสาธารณสุขอำเภอพังโคน และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอพังโคน ที่ให้ความอนุเคราะห์อนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. กองโรคติดต่ออันตรายโดยแมลง กรมควบคุมโรค. ยุทธศาสตร์การจัดการโรคติดต่ออันตรายโดยแมลง พ.ศ. 2566 – 2575 Vector-born Disease Management Strategy 2023-2032. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิคแอนดส์ดีไซน์; 2565.
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร. รายงานประจำปี 2565. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร; 2565.
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร. สถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดสกลนคร ปี 2566. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร; 2566.
4. นรุตม์ อภิชาติอำมฤติ. การใช้สมาร์ตโฟนในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิเวชสาร. ต.ค.-ธ.ค. 2565;42(2): 82-93.
5. พัทธิธรา พลิตี, ประจักษ์ บัวผัน, สุวิทย์ อุดมพาณิชย์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา. ม.ค.-เม.ย. 2567;30(1): 5-20.
6. ธวัชชัย ยืนยาว, เพ็ญนภา บุญเสริม, ปรีดา บุราคร. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดสุรินทร์. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์บุรีรัมย์. ม.ค.-เม.ย. 2567;39(1): 67-76.
7. House, J. S. Work stress and social support. California: Addison-Wesley, 1981.
8. วิภาวดี วุฒิเดช, พัฒนาวดี พัฒนถาบุตร, ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ในพื้นที่ระบาดซ้ำซาก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารควบคุมโรค. ก.ค.-ก.ย. 2564;47(1): 804-814.
9. กฤษณะ พิมพ์ไทย. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารการศึกษาและวิจัยการสาธารณสุข. พ.ค.-ส.ค. 2567;2(2):124-139.
10. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพังโคน. บันทึกข้อมูลอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. สกลนคร: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพังโคน, 2567.
11. Daniel, W.W. Biostatistics : A foundation for analysis in the health sciences. New York: Wiley & Sons, 1995.
12. Bloom, B.S. and Block, J.H. Mastery learning: Theory and Practice. NewYork: Holt, Rinehart and Winston, 1975.
13. สุรพล สิริปยานนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอวาริชภูมิจังหวัดฟิจิตร. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. เม.ย.-ก.ย. 2563;4(8): 85 – 103.

14. พนม นพพันธ์, ธรรมศักดิ์ สายแก้ว. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วารสารสหเวชศาสตร์. ม.ค.-ธ.ค. 2559;1(1): 39 – 62.
15. กองโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค. แนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อฯ โดยยุงลาย สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พ.ศ. 2564. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์; 2564.
16. นภารัตน์ อุเงิน, ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลปากกลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี. ก.ค.-ธ.ค. 2566;34(2): 112 – 126.
17. สุจิตรา สุคนธมัต, ณัฐดี จันคำ, ภัทรวริน สามารถ, สุกัญญา แซ่หลิม. ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านดินสอพอง ตำบลสร้างโคก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13; 2564.
18. สิวลี รัตนปัญญา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารราชพฤกษ์. พ.ค.-ส.ค. 2561;16(2): 87-96.
19. อติเทพ จินดา. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดพังงา. วารสารวิชาการแพทย์เขต 11. 31(3): 555-568; กรกฎาคม - กันยายน, 2560.
20. หนึ่งบุรุษ ค่อมบุสดี, ทิวาภรณ์ ค่อมบุสดี. ปัจจัยส่วนบุคคลและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน. ม.ค.-มี.ค. 2568;31(1): 123 – 137.